

Megújuló orgonáink

Minden kezdet nehéz...

Sorozatunk első részében —folyóiratunk előző évfolyamának 209–210. oldalain— a nagy-alásonyi templom Finnországból ajándékba kapott orgonájáról számoltunk be, amely a Magyarországi Evangélikus Egyház orgona-felújítási pályázatának támogatásával került a gyülekezet birtokába. Most egy olyan orgona-felújításról szólunk, amely jól példázza egyházunk 2008-ban indult pályázati és orgonafelügyeleti rendszere kezdeti lépéseit és a fejlődést is mutatja. (A Szerk.)

A lajoskomáromi evangélikus templom orgonájának felújítása

A lajoskomáromi evangélikus egyházközség templomában az Angster József és Fia Orgonagyár 1910-ben Op. 727. számon készült, pneumatikus játszó- és regisztertraktúrájú, táskaláda rendszerű, egymanuálos-pedálos orgonája áll.

A hangszer diszpozíciója:

Manuál (C–f ³)		Pedál (C–d ¹)	
Principal	8'	Subbass	16'
Bourdon	8'	Cello	8'
Quint	2 2/3'*		
Sylvestrina	8'	Pedál kopula	
Vox coelestis	8'	Kötött kombinációk: Kiváltó, P, MF, F, FF	
Fl. travers	4'		
Pr. Octav	4'	* Utólagos beépítés az eredeti Gamba 8' regiszter helyén.	
Mixtura	3x 2 2/3'		

A hangszer megújításának —nem problémamentes— története még 2007-ben kezdődött. Kiindulópontja az volt, hogy a diszpozícióban szereplő Mixtura 3x 2 2/3' regiszter az orgonából hiányzott. Feltehető, hogy már meg sem épült, csupán a szelládán volt megtalálható a hozzá tartozó tőke és síptartó állvány (raszter). Az egyházközség szerette volna pótoltatni a hiányzó regisztert.

A munka elvégzésére Kovács Róbert orgonajavító ajánkozott, aki —egy 2007. április 19-én kelt adásvételi és egyben vállalkozási szerződés keretében— eladta a gyülekezetnek, valamint beépítette az orgonába a „tulajdonát képező 162 db Mixtura 1 1/3', 3 sor orgona ajaksíp”. Már a szerződésből kitűnik, hogy az eredetileg az orgonába tervezett regiszter (2 2/3') nem azonos a szerződésben szereplő (1 1/3') sípsorral. Ez egyébként nemcsak a meglévő regiszterkapcsoló felirata alapján, hanem a raszter méretezéséből is egyértelmű volt. A méretbeli különbséget Kovács Róbert úgy hidalta át, hogy a sípokot vastag filccsíkokba csavarva helyezte el a raszterben. (1. ábra) A problémát fokozta, hogy a hangszerbe így bekerült sípok silány minőségűek, súlyosan sérültek és szak-

szerűtlenül javítottak voltak, így önmagukban sem képviseltek értéket. Az ígért intonálás és hangolás is elmaradt —igaz, a sípok minősége miatt nehezen is lett volna elvégezhető—, ezért a sípoknak használati értékük nem volt, és az orgona hangzásába egyébként sem illettek bele.

Az egyházközség vezetősége az ügyben a Magyarországi Evangélikus Egyház Egyházzenei Bizottságának elnökéhez fordult, aki az —akkor már elindított és szervezett keretek között működő— orgona-felügyeleti rendszer keretében Wagner Szilárd illetékes orgonafelügyelőhöz irányította az ügyet.

Megjegyzendő, hogy bár az ezt követő felmérésen a súlyos szakmai hibák megállapítást nyertek, az orgonajavító a sípok és a munka kifizetett „ellenértékét” —több mint 200 000 Ft-ot— nem fizette vissza a gyülekezetnek. Külön érdekesség, hogy Kovács Róbert a szerződés aláírásának dátumával ajánlatot is készített az orgona teljes tisztítására, felújítására... Az egyházközség bölcsességét dicséri, hogy ez már nem valósult meg.

A hangszer megújulásának folyamata 2009-től a minden orgonával kapcsolatos munka során kívánatos, rendezett keretek közt —az egyházközség, az orgonaépítő és az orgonaszakértő együttműködésével— valósult meg. A hangszeren történő további munkákat Wagner Szilárd szakértői munkája mellett a BKM Orgonaüzem Kft. vállalta. Első lépésként 2009-ben elkészült a Mixtúra 3x2 ²/₃' regiszter, valamint megtörtént annak beépítése (2. ábra), a hangszer tisztítása, intonálása és hangolása is, amelyet egyházunk Egyházzenei Bizottsága —orgona-felújítási pályázatán keresztül— komoly összeggel támogatott. A munka 2010 januárjában készült el, és akkor vették át.

Az elvégzett munka minősége és sikere biztatást jelentett az egyházközségnek arra, hogy folytassa a hangszer felújítását. Már 2010-ben megszületett az elhatározás, hogy a rekvirált homlokzati sípok helyére beépített —az eredetitől eltérő méretezésű és hangú— horgansípokat eredeti méretezés szerint készülő, az orgona külső megjelenését és hangzását egyaránt javító ónsípkra cseréltesse. (3. ábra) A munkát ezúttal is a BKM Orgonaüzem Kft. vállalta, és ezúttal is egyházunk pályázatának jelentős támogatásával valósult meg. A szakértői átvétel 2011 júniusában volt.

A lajoskomáromi orgona-felújítás —mely a vázolt események miatt a szükséges kb. két év helyett négy évig húzódott— tanulságos történet: megfelelő szakmai háttérrel egy elhibázott lépés következményei is helyrehozhatók, és a hangszer visszanyerheti eredeti külső megjelenését, illetve hosszú távú isentiszteleti és koncertszerű használatra való alkalmasságát. Az orgonaépítő, a szakértő és az egyház —más-más területeken megnyilvánuló— felkészültsége, felelőssége és közös koncepciója a biztosíték arra, hogy az elvárható magas szakmai színvonalon újuljanak meg hangszereink. Örömet és további biztatást jelent, hogy ez Lajoskomáromban megvalósulhatott.

Wagner Szilárd,
a Magyarországi Evangélikus Egyház orgona-felügyelője

A fényképeket ld. a következő lap recto oldalán (fent 1–2., lent 3. ábra)!